

nych dla danej kultury i środowiska. Te dwa nurty splatają się ze sobą bardzo ściśle – poprzez słowa, opowiadanie historii, tłumaczenie symboliczne przekazywana jest wiedza o świecie. Dziecko uczy się początkowo bezpośrednio, a później już tylko poprzez przekaz werbalny ważnych osób, że „ma rację”, „rozumie coś”, „rozwiązuje problem”. Im więcej mały człowiek myśli o danym obszarze, tym więcej tworzy powiązań pomiędzy związanymi z nim elementami i tym łatwiej wraca do danej sieci powiązań. Tworzy w ten sposób rozbudowane reguły werbalne, które regulują jego zachowanie. Wyuczone reguły pozostają bardzo trwałe, nawet jeśli zmieniają się okoliczności zewnętrzne, a przestrzeganie ich prowadzi do negatywnych konsekwencji. **Zachowanie z czasem ulega usztywnieniu – człowiek „trzyma się” starego przekonania, pomimo doświadczania jego destrukcyjnego wpływu na obecne życie. Sztywność ta nazywana jest brakiem elastyczności psychologicznej.**

Model elastyczności psychologicznej stanowi podstawę terapii ACT. Przedstawia on najważniejsze procesy odpowiedzialne z jednej strony za zdrowie psychiczne człowieka, z drugiej strony zaś za cierpienie i patologię.

Za elastyczność psychologiczną odpowiada sześć procesów kluczowych:

- 1) elastyczna uwaga skupiona na chwili obecnej,
- 2) ja jako kontekst – doświadczanie siebie jako obserwatora własnych uczuć, myśli i zjawisk psychicznych,
- 3) akceptacja,
- 4) defuzja – rozumienie, że myśli są tylko myślami, a nie prawdami, które tłumaczą świat,
- 5) wartości,
- 6) zaangażowanie w działanie zgodne z wartościami.

Za brak elastyczności psychologicznej odpowiadają natomiast dysfunkcje sześciu procesów kluczowych, czyli:

- 1) brak elastycznej uwagi,
- 2) przywiązanie do skonceptualizowanego Ja – do opowieści o samym sobie, z którymi człowiek się identyfikuje,
- 3) unikanie doświadczania poprzez uciekanie lub tłumienie myśli, uczuć, wspomnień za pomocą psychologicznych mechanizmów obronnych, ograniczania własnej aktywności lub zażywania substancji psychoaktywnych,
- 4) fuzja poznawcza – identyfikowanie się z myślami i przekonaniem,
- 5) brak świadomości własnych

- wartości, dominacja pseudo-wartości wynikających z posłuszeństwa wobec norm społecznych, fuzji lub unikania,
- 6) bierność, impulsywność lub uporczywe unikanie.

WAŻNE! Brak elastyczności psychologicznej jest podstawową przyczyną ludzkiego cierpienia i braku zdolności pozytywnego przystosowania się do życia w społeczeństwie.

Zdecydowana większość klientów pomocy społecznej to osoby, które nie potrafią oderwać się od nieskutecznych zasad, nie są w stanie zaakceptować tego, czego zmienić się nie da. Osobom tym trudno żyć „tu i teraz”, nie potrafią traktować swojego Ja jako jednego z wielu punktów widzenia, mają trudności z wybieraniem i opisywaniem swoich wartości oraz problem z podejmowaniem działań zgodnych z tymi wartościami. Wsparcie psychologiczne klientów pomocy społecznej powinno zatem rozpoczynać się od diagnozy funkcjonowania procesów kluczowych. Pracę nad wzmacnianiem elastyczności psychologicznej można rozpocząć od dowolnego procesu kluczowego w zależności od sytuacji i możliwości klienta. ◆

Agnieszka Sobiegala

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 jako narzędzie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Ubóstwo i wykluczenie społeczne to bez wątpienia jedno z najistotniejszych kwestii społecznych, z którymi mierzyć się muszą wszystkie państwa europejskie. Również instytucje Unii Europejskiej, mając świadomość wagi tego problemu i jego zagrożeń dla rozwoju poszczególnych państw członkowskich, podejmują inicjatywy, mające za zadanie zapobiec tym niekorzystnym zjawiskom.

Ograniczeniu powyższych kwestii służyć mają też fundusze strukturalne Unii Europejskiej. Dlatego też jednym z podstawowych narzędzi finansowych służących przeciwdziałaniu tym zjawiskom jest Europejski Fundusz Społeczny (dalej EFS).

Fundusz ten, jako jeden z funduszy strukturalnych UE powstał w latach 60-tych XX w. i jest on podstawowym instrumentem finansowym

wspólnotowej polityki społecznej. Każde z państw członkowskich UE, w tym również Polska opracowuje programy operacyjne, mające za zadanie wdrażanie – wykorzystywanie środków finansowych przeznaczonych dla danego państwa w określonej perspektywie finansowej. Polska od momentu stania się członkiem UE także przygotowuje programy operacyjne, mające za zadanie wykorzystywanie pieniędzy

z EFS. W latach 2004-06 była to Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL, w latach 2007-13 Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL), zaś w latach 2014-20, czyli w rozpoczynającej się właśnie perspektywie Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER).

UWAGA! PO WER wspiera działania dotyczące ubóstwa, dyskryminacji i wykluczenia społecznego. A zatem inicjatywy realizowane w ramach PO WER w sposób pośredni i długofalowy będą mogły wspierać realizację polityki w zakresie powyższych kwestii społecznych.

Będzie się to odbywać w szczególności poprzez działania zaplanowane w następujących priorytetach inwestycyjnych: 8.11, 9.4, 9.7, 9.8. Zadania te będą miały wymiar ogólnokrajowy oraz charakter uniwersalny, bez ukierunkowania na specyficzne terytoria.

Podstawowymi odbiorcami działań w PO WER są osoby zagrożone ubóstwem, m.in. os. bezrobotne, osoby młode, które nie uczą się ani nie szkolą, osoby osadzone w zakładach karnych, mniejszości narodowe, osoby niepełnosprawne. Osoby z ww. grup będą otrzymywały w ramach programu kompleksowe wsparcie, mające na celu wejście lub powrót na rynek pracy.

Największa liczba priorytetów, która zakłada obejmowanie wsparciem

osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i ubóstwem znajduje się w II osi priorytetowej PO WER. W osi tej zostały skupione działania dotyczące promowania trwałego zatrudnienia, wysokiej jakości i mobilności pracowników, propagowania włączenia społecznego, walki z ubóstwem oraz dyskryminacją. Inne działania przewidziane w tym priorytecie to inwestowania w kształcenie, szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie oraz wzmacniania zdolności instytucjonalnych organów publicznych i zainteresowanych stron z sektora publicznego oraz skuteczności administracji publicznej.

W osi priorytetowej II w **obszarze zatrudnienia i włączenia społecznego** realizowane będą działania ukierunkowane m.in. na większą skuteczność działania instytucji rynku pracy oraz organizacji działających w obszarze włączenia społecznego, wypracowanie metod wspierania osób, których sytuacja zawodowa jest szczególnie trudna, czy poprawę jakości usług aktywnej integracji i innych działań społecznych. W **obszarze edukacji** podejmowane będą natomiast czynności m.in. na rzecz rozwoju narzędzi polityki edukacyjnej, wypracowywania nowoczesnych metod uczenia się oraz budowy krajowego systemu kwalifikacji, czyli rozwiązań służących ustanawianiu i nadawaniu kwalifikacji oraz zapewnianiu ich jakości. Do najważniejszych działań realizo-

wanych w osi II w **obszarze dobrego rządzenia** należą natomiast przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę jakości prawa oraz warunków prowadzenia działalności gospodarczej, wzrost skuteczności sądów i innych instytucji publicznych, usprawnienie procesu monitorowania jakości usług publicznych oraz wspieranie zarządzania strategicznego i finansowego państwem.

Dla ukazania działań podejmowanych w przyszłej perspektywie finansowej 2014-20 na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w ramach PO WER należy przedstawić pokrótce priorytety, które przewidują wsparcie dla tych osób w omawianym programie.

Pierwszym z nich jest priorytet inwestycyjny 8.11 – Modernizacja instytucji działających na rynku pracy, takich jak publiczne i prywatne służby zatrudnienia, oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące zwiększaniu ponadnarodowej mobilności pracowników, oraz systemy mobilności oraz lepszej współpracy instytucji i właściwych zainteresowanych podmiotów.

Podstawowymi celami szczegółowymi dla tego priorytetu jest wzrost efektywności instytucji rynku pracy oraz ich dostosowanie do systemowych zmian w polityce pracy. Drugim z celów jest zwiększenie jakości kształtowania polityki państwa w obszarze rynku pracy.

Odbiorcy działań i priorytety programu PO WER

Grupa decelowa/ Obszar	Główne typy planowanych przedsięwzięć stanowiących część zintegrowanego podejścia	Oś priorytetowa	Priorytet inwestycyjny	Fundusz
Osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osoby niepełnosprawne	Typy przedsięwzięć zaplanowane w osi priorytetowej i w priorytetach inwestycyjnych 8.11, 9.4, 9.7, 9.8	II	8.11, 9.4, 9.7, 9.8	EFS
Kobiety i mężczyźni w zakresie działań antydyskryminacyjnych oraz godzenia życia zawodowego i prywatnego	Typy przedsięwzięć zaplanowane w osi priorytetowej i w priorytetach inwestycyjnych 8.8	II	8.8	EFS

Źródło: Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 PO WER 2014-2020

Do oczekiwanych efektów tego priorytetu zalicza się nabycie kompetencji zawodowych przez pracowników instytucji rynku pracy, służących zwiększeniu efektywności usług świadczonych na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia. Ponadto wzmocnienie zdolności władzy publicznej do prowadzenia polityki w obszarze rynku pracy. Powyższe pokazuje, że ogół zadań przewidzianych w tym priorytecie skierowany jest do instytucji rynku pracy (np. do urzędów pracy), zaś realizacja ich wpłynie na większą efektywność tych instytucji, co przyniesie korzyści jego klientom.

Drugim z priorytetów przewidujących działania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją jest priorytet inwestycyjny 9.4 – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie.

Do podstawowych celów szczegółowych w tym priorytecie zalicza się:

- poprawę jakości kształtowania polityki państwa na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz jej integracja z polityką rynku pracy,
- poprawę jakości działań realizowanych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- poprawę zdolności do zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- przygotowanie podmiotów polityk publicznych do pełnej implementacji postanowień *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*.

Do oczekiwanych efektów działań realizowanych w tym priorytecie zalicza się wdrożenie systemu monitorowania jakości polityki państwa w obszarze włączania społecznego i zwalczania ubóstwa. Ponadto celem tego projektu jest wzmocnienie poten-

cjału kadr instytucji działających w tym temacie – w tym także pomocy społecznej, zwiększenie szans na zatrudnienie osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie zdolności podmiotów polityk publicznych do wdrażania postanowień *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*.

Przykładowe działania odnoszące się do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w tym priorytecie to m.in. zbudowanie i wdrożenie narzędzi monitorowania jakości (w tym skuteczności, efektywności, trafności) polityki państwa w obszarze włączania społecznego i zwalczania ubóstwa. Ponadto do czynności tych należy zaliczyć także wypracowanie i wdrożenie systemowych rozwiązań na rzecz monitorowania sytuacji i potrzeb grup wykluczonych i zagrożonych tym zjawiskiem społecznym, prowadzenie badań i analiz w obszarze ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Innymi działaniami przewidzianymi w programie będą inicjatywy w kierunku przebudowy systemu pomocy społecznej zmierzające do uzyskania efektywnego funkcjonowania jednostek świadczących wsparcie, a także zlecenia usług niepublicznym instytucjom zajmującym się pomocą i integracją społeczną. W tym priorytecie zakłada się ponadto koordynację wdrażania w regionach nowych modeli organizacyjnych instytucji pomocy i integracji społecznej oraz analizę ich efektywności wraz z propozycjami modyfikacji tych modeli dla uzyskania optymalizacji wydatków środków publicznych na ten cel.

Projekt zakłada też uczestnictwo kadry pomocy społecznej w szkoleniach, specjalizacjach, studiach, studiach podyplomowych, samokształceniu, superwizji, doradztwie.

Co ciekawe, priorytet ten zakłada też wypracowanie, przetestowa-

nie i wdrożenie nowych modeli pracy socjalnej i innych form wsparcia grup wykluczonych. Ponadto zaleca opracowanie standardów kształcenia w zakresie nowych modeli pracy socjalnej i nowych specjalności zawodowych w dziedzinie włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa oraz kształcenie kadr w tym zakresie.

UWAGA! Ważnym elementem działań będzie wypracowanie i wdrożenie systemu kooperacji pomiędzy publicznymi i niepublicznymi instytucjami działającymi w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Innym równie istotnym czynnikiem będzie nawiązanie współpracy pomiędzy tymi instytucjami a podmiotami innych polityk sektorowych m.in. edukacji i zdrowia na rzecz redukcji ubóstwa, integracji społecznej i poprawy zatrudnienia, jak też rewizja i doskonalenie istniejących rozwiązań w tym zakresie.

PO WER w priorytecie 9.4 zakłada też wprowadzenie systemów akredytacji dla publicznych i niepublicznych instytucji działających na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Dodatkowo przewiduje system certyfikacji jakości usług świadczonych przez te organizacje, jak również rewizję i rozbudowę istniejących rozwiązań i usług na rzecz włączenia społecznego i redukcji ubóstwa osób, rodzin, środowisk oraz społeczności lokalnych, a także wypracowanie nowych rozwiązań i standardów w tym zakresie. Dzięki nim możliwe będzie precyzyjne identyfikowanie osób, do których powinny być kierowane instrumenty wsparcia z uwzględnieniem ich dostosowania do indywidualnych potrzeb beneficjenta (m.in. nowoczesny system orzekania o niepełnosprawności).

Oprócz działań pośrednio wpływających na osoby zagrożone ubóstwem należy wskazać w tym priorytecie

przykłady zadań wprost adresowanych do powyższych osób. Czynności te będą mogły być realizowane w celu nr 3 – **Poprawa zdolności do zatrudnienia osób w szczególnym stopniu zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

Zadania realizowane w tym zakresie obejmują m.in. kompleksowe działania na rzecz redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawy wykształcenia i zatrudnienia społeczności romskiej zgodnie z krajowymi strategicznymi ramami na rzecz integracji tej grupy społecznej. Ponadto podejmowane są czynności na rzecz poprawy motywacji i zdolności do podjęcia pracy oraz funkcjonowania w społeczeństwie osób odbywających karę pozbawienia wolności w celu ich społecznego włączenia i poprawy szans na zatrudnienie po odbyciu kary. Działania na rzecz promocji zatrudnienia tych osób zarówno w trakcie jak i po odbyciu kary oraz rozwój współpracy i partnerstwa w tym zakresie pomiędzy instytucjami rządowymi, samorządowymi, pozarządowymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi, przedsiębiorcami i innymi podmiotami.

Ważne działania zostały także uwzględnione w Celu 4 – **Przygotowanie podmiotów polityk publicznych do pełnej implementacji postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.** Czynności te będą obejmowały monitorowanie polityk publicznych pod kątem ich zgodności z postanowieniami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych oraz komplementarności i spójności w obszarze działań na rzecz tych osób. Działania będą zmierzały do formułowania rekomendacji zmian w zakresie dostosowania polityk publicznych do postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z zapewnieniem ich spójności. Podnoszenie kompetencji osób uczestniczących w procesie kształ-

towania i wdrażania polityk publicznych w zakresie zapewnienia równości szans i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, jak również monitoring działań jednostek administracji rządowej i samorządowej pod kątem realizacji praw tych osób. Działania w tym zakresie będą też mogły dotyczyć wypracowania, przetestowania i wdrożenia standardów dostępności w społeczno-zawodowym funkcjonowaniu osoby z niepełnosprawnością. Ponadto możliwe będzie podejmowanie czynności na rzecz tworzenia sieci współpracy i wymiany informacji na temat wsparcia i zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w świetle postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Znaczącym celem tych działań będzie także wypracowanie i upowszechnianie rozwiązań z zakresu zarządzania różnorodnością w miejscu pracy, bowiem niepełnosprawność traktuje się jako jeden z elementów różnicujących.

Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym będą także odbiorcami działań w priorytecie inwestycyjnym 9.7 – ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym.

Do celów szczegółowych w tym priorytecie zalicza się poprawę jakości usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu ochrony zdrowia.

Oczekiwanymi rezultatami jest natomiast opracowanie standardów usług świadczonych w ramach polityki prowadzonej na rzecz włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa, jak też wdrożenie działań pro-jakościowych w systemie ochrony zdrowia.

Priorytet ten zawiera 2 podstawowe cele:

- Cel 1 *Poprawa jakości usług społecznych i zdrowotnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,*
- Cel 2 *Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu ochrony zdrowia.*

Przykładowymi działaniami w zakresie realizacji tych celów jest m.in.

- wypracowanie i wprowadzenie nowych rozwiązań i standardów związanych z rozszerzeniem pakietu usług nastawionych na profilaktykę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym dzieci i młodzieży,
- opracowanie, upowszechnienie i wdrożenie rozwiązań systemowych na rzecz usług społecznych (w tym opiekuńczych) i zdrowotnych dla osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i starszych, w tym rozwiązań na rzecz deinstytucjonalizacji tych usług,
- wypracowanie i monitoring standardów usług w zakresie usług społecznych (w tym opiekuńczych) i zdrowotnych, w tym wobec osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych, starszych oraz bezdomnych,
- wypracowanie i wdrożenie rozwiązań systemowych i standardów usług w zakresie tworzenia i rozwoju alternatywnych form opieki nad osobami niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi i starszymi,
- opracowanie i wdrożenie wymogów kwalifikacyjnych, katalogu predyspozycji i przeciwwskazań dla kandydatów do pracy z dziećmi w różnych formach pieczy zastępczej oraz kandydatów na rodziny adopcyjne, a także na opiekunów osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i starszych,
- opracowanie standardu kształcenia kadr do opieki nad osobami niesamodzielnymi,
- stworzenie i wdrożenie rozwiązań sprzyjających deinstytucjona-

lizacji usług na rzecz osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym systemu mieszkalnictwa wspomaganego oraz rozwiązań dotyczących przeciwdziałania bezdomności,

- działania na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez upowszechnienie zawodu rodzica zastępczego i osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka,
- rozwój nowych usług społecznych o charakterze profilaktycznym i interwencyjnym, z uwzględnieniem grup szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym dzieci i młodzieży,
- badanie efektywności stosowania usług społecznych na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wsparcie na rzecz dostosowania

szpitali/oddziałów do odpowiedniego standardu hospitalizacji osób starszych oraz do specyficznych potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym w zakresie komunikacji.

Również priorytet inwestycyjny 9.8 wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia wpisuje się w realizację zadań skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, które w tym przypadku współtworzą podmioty ekonomii społecznej.

UWAGA! Podstawowym celem szczegółowym tego priorytetu jest poprawa warunków dla rozwoju ekonomii społecznej, zaś oczekiwanym efektem jest wzmocnienie kondycji ekonomicznej tych podmiotów.

Warto zwrócić uwagę, że odbiorcami działań w tym priorytecie będą mogły być m.in. podmioty ekonomii społecznej, czyli np. spółdzielnie społeczne, czy też organizacje pozarządowe, czyli instytucje, które zrzeszają osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Powyższy opis pokazuje, że w rozpoczynającej się nowej perspektywie finansowej UE osoby, o których mowa w tym artykule będą mogły liczyć na różnego rodzaju wsparcie kierowane do nich w sposób pośredni oraz bezpośredni. Warto też zwrócić uwagę na powracający w wielu działaniach akcent deinstytucjonalizacji i konieczność wypracowywania nowych standardów pracy, kształcenia, czy rozwiązań systemowych, chociażby w aspekcie orzekania o niepełnosprawności. ◆

Michał Mazur

Pytania i odpowiedzi

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zwraca się z prośbą o udzielenie informacji w następującej sprawie. Nasza gmina wnosi opłatę za pobyt podopiecznego w dps wys. różnicy między średnim kosztem utrzymania w dps a opłatą wnoszoną przez podopiecznego od lutego 2013 r. W marcu 2014 roku uzyskaliśmy, informację że podopieczny posiada na koncie bankowym oszczędności (ok. 200 000 zł). Przy sporządzaniu wywiadu środowiskowego podopieczny wypełniając oświadczenie o stanie majątkowym nie ujawnił tych oszczędności. Czy ośrodek może traktować oszczędności jako dochód podopiecznego i na tej podstawie ustalić odpłatność za dps i żądać zwrotu kosztów poniesionych przez gminę za pobyt w dps?

Odpowiada Michał Mazur

Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Zgodnie z ustawą kwota dochodu pomniejszona jest o:

- 1) miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych;

- 2) składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;
- 3) kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Do dochodu ustalonego zgodnie z ust. 3 nie wlicza się jednorazowego pieniężnego świadczenia socjalnego,

zasilku celowego, pomocy materialnej mającej charakter motywacyjny, przyznawanej na podstawie przepisów o systemie oświaty, wartości świadczenia w naturze oraz świadczenia przysługującego osobie bezrobotnej na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z tytułu wykonywania prac społecznie użytecznych. **Z ustawowej definicji dochodu wynika, że za dochód należy uznawać jedynie takie jego składniki, które powodują wzrost majątku.**